Anul II — Sibiiu, Joi în 24 Ianuarie (5 Februarie) 1885 — Nr. 19

TRIBUNA

Apare în fiecare ḑi de lucru

Abonamentele

Pentru Sibiiu:
1 lună 85 cr., 1/4 an 2 fl. 50 cr., 1/2 an 5 fl., 1 an 10 fl.

Pentru ducerea la casă cu 15 cr. pe lună mai mult.

Pentru monarchie:
1 lună 1 fl. 20 cr., 1/4 an 3 fl. 50 cr., 1/2 an 7 fl., 1 an 14 fl.

Pentru România și străinătate:
1/4 an 10 fr., 1/2 an 20 fr., 1 an 40 fr.

Inserțiunile

Un șir garmond prima dată 7 cr., a doua oară 6 cr., a treia oară 5 cr., și timbru de 30 cr.

Redacțiunea și Administrațiunea:
Sibiiu, strada Cisnădiei Nr. 3.

Se prenumeră și la poste și librării.

Un numĕr costă 5 cr.

Epistole nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se înapoiază.

Procesul de presă al „Tribunei“

din 3 Februarie st. n. 1885.

Tribunalul s'a compus din juḑii Jánossi (president), Roșca și Hatfaludy (cesti din urmă ca votanți); notar a fost Dr. Albert de Haupt. Acusatorul a fost subprocurorul Tribus; apĕrarea a susținut-o advocatul Francisc Frühbeck. Trăgêndu-se la sorți jurații, dintre care procurorul a respins pe maĭ mulți, ear protosîncelul Dr. Ilarion Puscariu și neguțătorul Löwy au fostrespinși de apĕrător, au rĕmas în juriu: Iosif Schuster (curelar), Ioan Demeter (covrigar), Iosif Winkler (comerciant), Ioan Farkas (comerciant), Ioan Zacharias (covrigar), Iosif Konnerth (profesor), Ioan Hager (fabricant de spirt), Mihail Bachholczky (pantofar), George Bartmes (croitor), Frideric Zink (funar), Frideric Theiss (covrigar) și Iosif Wagner (comerciant). Suplenți au fost Frideric Zacharias (căldărar) și Ludovic Iléssy (tapețar).

Acusații Ioan Slavici și Cornel Pop Păcurar s'au presentat în persoană. Întrebat fiind Slavici de cătră președintele Jánossi despre național a rĕspuns, că e născut în Șiria (Világos, cottul Aradului), e în etate de 37 ani, căsătorit, fără copii, a fost mai nainte profesor și de present e direetorul „Tribunei“. — Cornel Pop Păcurar spune, că e născut în Șard (cottul Albeiinferioare), june de 27 ani și e redactor respunḑĕtor al „Tribunei“.

După cetirea actului de acusare, prin care Ioan Slavici, ca autorul articolului incriminat, și Cornel Pop Păcurar, ca redactor respunḑĕtor al „Tribunei“ se acusă pe basa §-lui 173 a codicelui penal pentru crima de agitare, „deoare-ce provocarea, ce se cuprinde în articol agitează prin cuvintele lui clare pentru negarea și resturnarea existenții statului și a instituțiunilor constituționale ale Ungariei,“ a luat cuvêntul Ioan **Slavici**:

Ioan Slavici. Legea îmi acordă dreptul de a lua cuvêntul, mai nainte de a se face cetirea articolului incriminat. Nu pot sĕ înțeleg acest drept decât astfel, că era în intențiunea legiuitorului sĕ-'i înlesnească acusatului, în casul present mie, apĕrarea. Anume, nu fapta în sine, ci reaua intențiune, e ceea-ce legea pedepsesce în persoana făptuitorului. D-voastre sûnteți dar' chemați a vĕ pronunța, dacă eu în adevĕr am sĕvîrșit cu rea intențiune fapta ce mi se impută. Eu o neg aceasta cu toată hotărîrea, și câtă vreme nu-'mi este cunoscută motivarea acusării, persist a susținè, că numai o neînțelegere a putut sĕ fie punctul de plecare al actualei pertractări finale. Dacă vi-aș fi cunoscut, domnilor jurați, aș putè sĕ aștept în toată liniștea verdictul d-voastre; el nu poate sĕ sune altfel, decât: acest om nu e capabil de fapta ce i se impută. Durere însĕ, trăiesc numai de câteva luni aici și am fost și în acest timp atât de ocupat, încât 'mi-a fost preste putință sĕ întru în relațiuni cu cercuri mai largi. Cei mai mulți dintre d-voastre nu mĕ cunosc, dar' nici chiar din vedere; nu pot deci sĕ sperez, că mĕ veți judeca după adevĕratele mele vederi și intențiuni. Mĕ simț dar' îndemnat a lua încă acum cuvêntul, pentru-ca sĕ vĕ pun în poziție de a mĕ judeca drept.

Incumĕtându-mĕ sĕ purced la resolvarea acestei probleme, sûnt cuprins de simțĕmêntul penibil, că mĕ expun sĕ vĕ supĕr și sĕ stric totodată causei, pe care o represent, mai mult decât pot sĕ-'i folosesc lucrând ani îndelungați.

Nu mai sûnt om tinĕr, e însĕ prima dată în viața mea, că sûnt silit a vorbì în public. Singură această împregiurare vĕ va explica pe din destul sentimentul de strîmtorare, de care sûnt cuprins în momentul acesta. Mai stau acum și ca acusat în fața d-voastre și am sĕ mĕ apĕr în o limbă, care îmi este, ce-'i drept, foarte prețioasă, dar' pe care nu o vorbesc cu destulă lesnire. Strîmtorarea, în care mĕ aflu, sĕ scuse stângacia mea. Nu e presumpțiune, nu voința mea proprie, ceea-ce mĕ face sĕ pun răbdarea d-voastre la încercare: mĕ silesce puterea, căreia ne supunem cu toții.

Stau aici sub greaua acusare de a fi abusat de unul din cele mai frumoase drepturi ale mele, de libertatea cuvêntului.

Dumneḑeu 'mi-a dat cuvêntul, ear' statul 'mi-a acordat dreptul de a-'l rostì în toată libertatea. Dacă este adevĕrat, că am abusat de acest dar și de acest drept, atunci sûnt un om stricat, și ar fi o binefacere pentru mine, ca sĕ 'mi se iee pentru viitor putința de a urma relelor mele impulsiuni. Nu am însĕ consciința, că voiesc ceea-ce e rĕu, și e numai cu putință, că fac ceea-ce e rĕu stăruind spre bine.

E cu putință, că vederile, de care sûnt condus în actuala mea activitate, sûnt în adevĕr periculoase, chiar criminale; acum însĕ când e vorba sĕ fiu pedepsit pentru ele, este o legitimă apĕrare, dacă îmi dau silința sĕ mĕ descarc de vină. Dacă e adevĕrat, că sûnt un om stricat, aceasta e o nenorocire pentru mine, vina însĕ cade numai asupra împregiurărilor, în care am crescut și care au făcut din mine ceeace sûnt.

Dați-'mi voie sĕ vĕ indic, spre desvinovățirea mea, aceste împregiurări.

M'am născut în Világos, în același Világos, unde s'a sĕvîrșit la 1849 celebra capitulațiune. E un têrgușor măricel, cu poporațiune în mare parte românească. O parte mai mică a poporațiunii sûnt Germani, așa numiți Șvabi, ear' una încă mai mică maghiari.

Casa părinților mei era așeḑată într'o stradă locuită mai ales de Maghiari, și încă ca băiet mic vorbiam cu camarații mei maghiari tot atât de bine limba maghiară ca pe cea română. Pănă la terminarea studiilor mele gimnasiale am trăit apoi necurmat în cercuri maghiare, în care eram binevĕḑut și în care mĕ simțiam bine. Astfel încă din copilărie am perdut consciința de rasă și m'am obicĭnuit a căuta numai omul în oameni și a nu face ca inclinările mele sĕ atîrne dela naționalitatea celor ce vor sĕ 'și-le câștige.

Dar' singură această împregiurare nu ar fi putut sĕ mĕ aducă pe banca de acusați.

Există în comuna noastră o anomalie, care a determinat vederile mele.

Românii, Germanii și Maghiarii nu trăiau în pace. Fiesce-care dintre aceste trei elemente voia sĕ le impună celorlalte conducerea sa. Astfel s'au produs adeseori lupte, și îmi aduc aminte, că pe timpul, când eram băiet mic, mai multe dintre rudele mele au fost puse în lanțuri și duse în casematele cetății dela Arad.

Astăḑi de sigur nu se vor fi găsind în întreaga monarchie decât puține comunități, unḑe stările sûnt atât de pacĭnice ca la noi.

Cum s'a întêmplat aceasta?

Când au vĕḑut, că nu pot sĕ viețuiască pacĭnic împreună, oamenii au luat hotărîrea de a trăì pacĭnic unii lûngă alții. Ei 'și-au ḑis: În biserică nici odată nu avem certuri; de ce oare sĕ nu aveți, pe cât e cu putință, și în afacerile comunale, voi primarul și notarul vostru, ear' noi pe ai nostri. Ei au luat hotărîrea de a face din o comună politică două, și ori cât de straniu ar părè, este în țeara noastră de vre-o 30 ani acum o comună, care după naționalități e împărțită în două: Oláh-Világos și Magyar-Világos. Românii au primarul lor, notarul lor, primăria lor; tot astfel și ceilalți; ear' când e vorba de interese comune, se întrunesc representanțele ambelor comune, — și lucrul merge. Dacă e bine ori rĕu așa, aceasta nu o vom hotărî aici. Destul, că eu m'am născut și am crescut în această comună; nu este vina mea, că încă de copil m'am deprins, ca fiesce-care sĕ-'și pună viața după propriile sale inclinări la cale; nu este vina mea, că am devenit cu desĕ vîrșire incapabil de a înțelege oportunitatea unei direcțiuni opuse acesteia. Devin nervos, când vĕḑ, că un om vrea sĕ-'i impună celuialalt limba sa, vederile sale, conducerea sa, fără ca sĕ resulte din aceasta vre-un folos fie pentru publicitate, fie pentru viața privată, fie pentru cea comună.

Astfel am fost crescut. Cu această crescere am mers, ca voluntar la Viena. În casarmă eram peste 30 oameni tineri, unul Boem, altul Maghiar, acesta Italian, acela Polonez, erau vreo ḑece, cinci-spre-ḑece naționalități, eu singur Român; nici odată nu m'am simțit isolat; 'mi-am aflat totdeauna prieteni buni între acesti oameni: eram cu toții camaraḑi, căci e în natura omului sĕ rĕsplătească cu iubire iubirea, unḑe o găsesce.

Aceasta am găsit-o acasă, aceasta în armată și tot aceasta în cultura germană, spre care 'mi s'a deschis drumul la universitatea din Viena. Göthe și Schiller, Kant și Schopenhauer și toate acele spirite mari, care eșite din mijlocul poporului german, atât de mult au contribuit la ridicarea omenirii, cunosc numai pe omul, care este, precum se ḑice, foarte inclinat spre rĕutate; ei însĕ nu-'i împart pe oameni, după naționalitate, în mai buni și mai rĕi. Ear' eu eram prea tinĕr, prea lipsit de experiențe, prea tare inclinat a mĕ supune autorității lor, pentru-ca sĕ mĕ fi întrebat, dacă au acești oameni dreptate ori nu?

Abia după-ce m'am întors acasă 'mi s'a pus această întrebare. Am vĕḑut, că nu aceste vederi predomnesc aici, ci altele, care stau în contraḑicere cu ele. Puțin după întoarcerea mea în țeară am simțit, că sûnt osândit a lupta contra curentului predomnitor. Nu aș fi făcut-o însĕ nici odată aceasta, dacă n'aș fi fost îmbărbătat prin aceea, că nu eram singurul representant al vederilor mele. Stau aici, ce-'i drept, eu singur, ear' nu pentru mine singur: este un întreg cerc de bărbați, care susțin vederile, pentru care sûnt dat în judecată. Nu o accentuez aceasta, pentru-ca sĕ mĕ desvinovățesc: primesc rĕspunderea pentru mine singur. Vina e însĕ comună: primesc eu singur pedeapsa, însĕ pentru verdictul d-voastre nu este indiferent, dacă vina e individuală ori comună.

Întreb acum, ce se cuprinde în acel articol?

Au fost aici în Sibiiu doi oameni rĕi osândiți la moarte; erau vrednici de această osândă. Pertractarea s'a făcut însĕ în o limbă, pe care acesti oameni nu o cunosceau, pe care publicul din Sibiiu nu o cunoscea; judecătorii cunosceau însĕ, cunosceau cu toții limba acusaților și a publicului; nu era dar' motivată necesitatea de a face pertractarea într'o limbă, pe care cei în primul loc interesați n'o înțeleg. Nu ḑic, că aceasta e o nedreptate: nu înțeleg însĕ cum poate sĕ concorde aceasta cu scopul urmărit prin pertractare? Dar' eu ḑic mai mult încă în articolul incriminat: e rĕu sĕ se facă așa, pentru-că oamenii sûnt împinși prin aceasta în mod fatal sĕ nu-'și iubească țeara așa, cum trebue. Într'un cuvênt, presiunea, ce se face prin aceasta, nu e motivată.

Precum vedeți, domnilor, după crescerea ce 'mi s'a dat, și după cultura, de care m'am împărtĕșit la universitate, eu trebuia sĕ o ḑic aceasta; și totuși, dacă aș fi fost eu singur de părerea aceasta, nu 'i-aș fi dat expresiune, am simțit însĕ, că nu sûnt singur, ci întreaga opiniune publică era pusă în nedumerire.

'Mi se va face, poate, imputarea, că am voit sĕ-'i câștig pe Sași pentru noi Românii. De sigur însĕ sûnteți convinși, că de aceasta nu poate sĕ fie vorba. Nu e Românul cel ce vorbesce aici; e omul. Nu e aici o cestiune națională; e una de umanitate. I se face ori-și-cărui om nedreptate, când nu i se dau toate lesnirile apĕrării. 'Mi se ia mie, lui Kleeberg ori Marlin, putința de a mĕ apĕra, 'mi se ia mie, ca public, putința de a trage folos din pertractare, când ea se face într'o limbă, pe care nu o pricep.

'Mi se va ḑice poate, că e lege. Eu nu cunosc legea, care înlocuiesce aici limba germană cu cea maghiară.

Presupunênd, că există o asemenea lege, cine oare 'i-ar puté lua cetățeanului dreptul de a susținè, că este rea? Eu ḑic, că mĕ supun, dar' legea nu poate sĕ aibă decât urmări rele: prin aceasta nu agitez. Acela, care va abroga această lege și va pune alta în locul ei, acela îi va folosì țerii.

Acesta e spiritul, în care a fost scris articolul, și vĕ rog, ca cetit fiind, astfel sĕ îl înțelegeți.

După aceste notarul Dr. Albert de Haupt cetesce articolul incriminat*), precum urmează:

„Ḑilele aceste s'a terminat la tribunalul din Sibiiu un proces criminal, care a ținut mult timp opinia publică în agitațiune.

Doi oameni tineri, unul Kleeberg, altul Marlin, au sĕvîrșit un întreg șir de fapte pedepsite de lege, au furat, au înșelat, au pus foc, au jăfuit și au ucis în cele din urmă pe un cămĕtar de aici, pe soția acestuia, pe copilul lor și pe o fată ce se afla slușnică la casa lor. Ei au fost prinși, au fost dovediți, au fost judecați și osândiți, după asprimea legii, la moarte prin furci.

Vrednici au fost de cea mai aspră pedeapsă, și fără îndoială nimenui nu 'i-a fost milă de dînșii; cu toate aceste un adûnc sentiment de înduioșare ne-a cuprins în fața procesului ce li s'a făcut.

Trăim la anul 1884, și sûnt abia câteva luni, decând Germanii din Ardeal au serbat aici, în centrul lor de cultură, al șeptelea centenar al așeḑării lor pe acest pămênt. Sûnt șepte sute de ani de când ei au întemeiat acest oraș, șepte sute ani de-a rîndul viața de aici a fost germană și germană a rĕmas pănă în ḑiua de astăḑi. Acum, după șepte sute de ani, în secolul luminilor și al toleranței, doi Germani fiind osândiți la moarte prin furci, procesul li se face în limba maghiară, pe care unul dintre dînșii o înțelege puțin, ear' celalalt nu o înțelege de loc. Președintele tribunalului, voind sĕ fie înțeles de dînșii, le vorbesce în limba germană, dar', nesciind bine această limbă universală, produce din când în când un viu resentiment în asistența compusă mai ales de Germani. Apĕrătorii acusaților, Germani amêndoi, fiind siliți a pleda causa clienților sei în limba maghiară, pe care nu o sciu destul de bine, se căsnesc ca vai de ei și devin adeseori ridicoli. În sfîrșit, și asta e culmea, terminând ei apĕrarea, președintele îi mai și întreabă pe acusați, dacă mai au ori nu ceva de adăugat la cele ḑise de apĕrătorii lor, ale căror cuvinte nu puteau sĕ le înțeleagă, apoi li se cetesce sentența de moarte într'o limbă, pe care nu o înțeleg.

Aceasta li se întêmplă în țeara lor, chiar aici, unḑe șepte sute de ani de-a rîndul viața a fost germană.

Dar' nu de dînșii ni-e milă, nu pentru dînșii ne înduioșăm.

Pertractările finale ale proceselor nu mai sûnt, precum au fost pănă acum, secrete; ele sûnt publice, și tot omul poate sĕ asiste la ele. Crima sĕvîrșită asupra unui om este o lovitură dată societății întregi, și s'a crețut, că este bine, ca întreaga societate sĕ iee parte la judecare, sĕ se producă în consciința publică convingerea, că osânda e dreaptă și necesară, o adevĕrată satisfacțiune. De aceea s'a enunțat publicitatea. Mai nainte se pretindea, că osânda e ceea-ce moralisează și executarea era publică; timpul nostru a ajuns la convingerea, că numai judecata întăresce consciința de drept, numai ea are efect demoralisătoare, și de aceea acum judecata e publică și executarea secretă.

Dacă e adevĕrat aceasta, atunci a fost un ultragiu sĕ se pertracteze aici în Sibiiu un proces într'o limbă, pe care Sibienii n'o înțeleg; ear' dacă nu ar fi adevĕrat, atunci legea nu ar cere publicitatea pertractărilor finale.

Este grea lovitura ce i s'a dat consciinței publice a unei părți din concetățenii nostri, e abusul, în fața căruia ne aflăm, ceea-ce produce în noi înduioșarea.

Când această încălcare ni se face nouĕ, celor ce veacuri întregi de-a rîndul am stat robi în țeara noastră, ne plângem soartea, ne mângăiem cu aducerea aminte a încălcărilor încă mai mari din trecut și adunăm în noi rîvna de a ne croì o soarte mai bună în viitor; încălcarea li se face însĕ acelora, care veacuri de-a rîndul au stăpânit pămêntul, au durat zidurile acestei cetăți și au întemeiat viața, ce încă există aici, i se face încălcarea unei fracțiuni dintr'un mare și cult popor din Europa.

Se stîng două vieți; nu aceasta ne înduioșează: e pe stînsete o viață, care s'a susținut veacuri îndelungate.

Se vor împlinì în curênd nouĕ sute de ani de când primul rege al Ungariei a primit coroana dela papa. Nouĕ sute de ani statul ungar a resistat tuturor lovirilor grele, de care a fost încercat, căci nouĕ sute de ani am trăit unii lûngă alții, unii ca stăpâni, alții ca robi ai pămêntului, dar' uniți la timpuri de grea cumpĕnă.

Acum Maghiarii au pus alternativa: ori piere tot ceea-ce nu e Maghiar de pe pămêntul acesta, ori se desființează statul ungar.

O viață trebue neapĕrat sĕ se stîngă, ori a noastră ori a Ungariei: alt sens încălcările nu pot sĕ aibă. Căci ori sûntem noi dimpreună cu Sașii prea slabi, prea nemernici, ca sĕ ne putem susținè în luptă cu Maghiarii, ori sûntem împinși în mod fatal la o dușmănie oarbă contra statului ungar și trebue neapĕrat sĕ pândim ocasiunea de a-'l sguduì din temelii, sĕ-'i căutăm pretutindenea dușmanii, ca sĕ ne unim cu ei, sĕ ne silim sĕ îi facem dușmani pretutindenea unḑe străbatem.

Sûnt loviți de cea mai deplină orbie Maghiarii, dacă n'o înțeleg aceasta și nu se tem, mai ales când e vorba, nu de noi, care avem în coasta noastră pe „micul“ stat român, cum îl numesc ei, ci de Germanii, care representă aici la noi, la hotarele Orientului, causa culturală a acelui mai puternic dintre popoarele Europei și a singurului, care 'i-a susținut pe Maghiari în actuala fasă a desvoltării lor istorice.

Și un lucru pot Sașii: sĕ-'i lipsească prin o lucrare întinsă pe Maghiari de simpatiile poporului german și de spriginul, pe care 'l-au avut în vîrtutea acestor simpatii. Ear' pe acesta trebue neapĕrat sĕ-'l facă, deoare-ce nimeni nu poate perì, fără ca sĕ dee din mâni și din picioare“.

Respunḑênd apoi la întrebările președintelui Slavici declară, că este autorul articolului, ear' Pop Păcurar, că ia respunderea pentru publicarea lui în „Tribuna“.

Prin aceasta se termină procedura de dovedire.

*) Apărut în nr. 175 din anul trecut al „Tribunei“.

Urmează acusarea, pe care o susține vice-procurorul **Tribus**:

„Inalt tribunal! Domnilor juraţi!

„Decâte ori nu ne simţim îmbulziţi, de a cuprinde în cuvinte frase goale, pe care le-am cetit, sau alusiuni întunecate, cari produc în noi un oare-care simţĕmênt, sau cum ḑice Faust: Unde lipsesc conceptele, acolo la timpul potrivit se află câte un cuvênt. Cine s'ar fi mărturisit în viaţa asta înaintea d-voastre, domnii mei, chiar faţă cu fapte, cari exerciază asupra lui o impresiune preponderantă convingĕtoare, şi care totuşi, dacă ar fi fost silit sĕ afle cuvinte, spre a explica existenţa acestor fapte, sĕ nu-'i fi fost greu aceasta chiar din causa, că fapta, obiectul vorbesce el însuşi pentru sine. În posiţia asta curioasă mĕ aflu eu astăḑi ca acusator public. Fără voe 'mi se pune în mine însumi. întrebarea, că oare de lipsă e, ca sĕ motivez acusa care s'a ridicat astăḑi aici, că oare trebue sĕ mai înşir motive aici pentru aceea, ce d-voastre după convingerea cea mai internă a d-voastre trebue sĕ o simţiţi, anume aceea, că articolul incriminat e o faptă de osândit — că cuvintele aceste: „Trebue neapĕrat sĕ pândim ocasiunea de a sgudui din temelii statul unguresc, sĕ-'i căutăm pretutindenea duşmanii, ca sĕ ne unim cu ei, sĕ ne silim sĕ-i facem duşmani pretutindenea unde străbatem," — că oare cuvintele aceste mai au lipsă de oare-care comentar. După-ce ni se impune convingerea despre punibilitatea faptului, mĕ apuc cu atât mai mare veselie de ocupaţiunea, ce 'mi-o impune datorinţa, de a cualifica faptul punibil şi de a clarifica vinovăţia subiectivă. Trebue sĕ mărturisesc, că pe cât de clar îmi stă înaintea ochilor cuprinsul punibil al articolului, totuşi aflu, că dintr'acele lipsesce oarecare logică. Eu mĕ întreb fără voie, că oare inconsecuenţa aceasta sĕ se fi strecurat fără voia autorului în articol? Abia o cred! Ba cutez a şi afirma, că nu, a fost chiar potrivit pentru scopurile sale, pe cari le desfăşură prin cuvintele de mai sus, nu numai de a câştiga pentru vederile şi intenţiunile sale pe connaţionalii sei, — dl autor a gâcit-o numai decât în alocuţiunea sa cătră d-voastre, că eu îi voiu face aruncarea aceasta — ci şi pe alţii. E o aparenţă curioasă, în special la jurnalistica modernă oposiţională, că se apucă cu predilecţiune de oare-care cestiune, care preocupă momentan opiniunea publică, spre a face înainte atent pe cetitor, şi spre a lega de cestia aceasta cu mai mult sau mai puţin resultat vederi politice, spre a face din tot lucrul capital politic. Astăḑi, când dreptatea penitenţiară încă nu 'şi-a exerciat funcţiunea, însĕ totuşi a ḑis cuvêntul cel dintâiu şi serios, stăm încă sub impresia acelei drame groaznice, care s'a predat aici în forma procesului criminal „Marlin-Kleeberg," a acelei icoane întunecate a sufletului omenesc, care, mĕ mir, se pune în fruntea unui articol politic, ce respiră duşmănie! A fost o cestie de interes general, care a putut servì spre aceea, de a câştiga atenţiunea publicului dela început pentru acest articol. De altă parte permiteţi-'mi de a conclude, că dl autor chiar prin maniere, cu care a ilustrat această icoană întunecată, a putut sĕ creaḑă, că va câştiga inimile cetitorilor sei germani, — cari astăḑi sûnt judecătorii lui, pentru vederile sale. Eu sûnt însĕ convins, că în inimele acestor cetitori germani locuesce cu mult mai mult simţ de dreptate, decât sĕ treacă cu vederea vinovăţia unui om, pentru-că el are simpatii germane. Dacă d-voastre încă veţi fi de vederile acestea, nu o sciu, sperez însĕ, că veţi fi, dacă veţi urma cu atenţiune mersul cugetelor din articol. Acela începe cu o descriere falsă a procesului Kleeberg-Marlin. Eu sûnt gata de a documenta, că afirmă neadevĕruri, şi apoi el dă expresiune durerii şi părerii de rĕu, că aici în leagănul unei vieţi nemţesci de şepte sute de ani, această viaţă nemţească trebue sĕ se stîngă, şi în fine erumpe fără nici o logică în exclamaţiunea, că nu Nemţii, precum ai trebuì sĕ presupui, ci Românii sûnt constrînşi la o dusmănie oarbă în contra statului, ei sûnt constrînşi, de a căuta duşmani, şi a-'i câştiga pretutindenea duşmani. Eu cred, d-nii mei, că d-voastre veţi respinge presupunerea aceasta cu indignaţiune; eu cred, că dacă aţi urma acestui sfat, aţi exclama: „Doamne apĕră-mĕ de prietini, că de duşmani mĕ voiu apĕra eu!" Căci autorul tot nu va voì sĕ afirme, că dacă petractarea finală în procesul Kleeberg-Marlin s'a făcut în limba maghiară, ar fi dat prilegiu, ca Românii sĕ devină într'o ură oarbă în contra statului maghiar, ear' altă causă d-l autor nu a înşirat. Nu poate rĕmânè ascuns pentru d-voastre nici aceea, că articolul voesce a executa în praxă misiunea, de a câştiga duşmani statului maghiar. El nu caută remediu pentru plângerile sale în luptă parlamentară-constituţională, nici în împreunarea cu oarecare dintre partidele parlamentare, cari se combat în tot statul constituţional, ci d-l autor se silesce, a câştiga patriei sale duşmani afară de fruntării, în străinătate. Spre ce altceva a putut sĕ-'i servească reflectarea, că pe partea Românilor stă numai România cea mică, ear' pe partea Germanilor marea Germanie. E, şi trebue sĕ fie permisă în ori şi care stat libera desvoltare a partidelor; trebue sĕ le fie permis a se unì, chiar spre resturnarea unui sistem, a unui regim momentan, chiar spre reformarea unor instituţiuni constituţionale pe cale legală; statul însuşi trebue însĕ sĕ fie înaintea ori şi cărui cetăţean sfânt, şi patria trebue sĕ fie, unească-se el în lupte cu ori şi care partidă, neatăcată. Eu cred, că aceasta nu are lipsă de motivare; mie-'mi lipsesc cuvinte pentru aşa ceva, şi eu numai cuvintele marelui poet le pot reproduce: „Dacă voi nu o simţiţi, nu o veţi ajunge!" Şi care predă acuma publicităţii un astfel de articol, în carele se ḑice limpede şi respicat: trebue sĕ pândim după prilegiul, de a clătina statul maghiar din temeliile sale, trebue sĕ-'i câştigăm duşmani, trebue sĕ ne aliăm cu duşmanii lui, spre a-'l resturna. Vĕ întreb, acela, carele ḑice aceasta, nu agitează?

Şi apoi una mai permiteţi-'mi — situaţiunea e întogma aceea, ca în ḑilele nu de mult trecute, când încă am stat în faţa unei foi a jurnalisticei române, şi când am ḑis: una sĕ o precugetaţi! Câte fiinţe credule din poporul domnului autor al citatului articol nu pândesc după cuvintele inteligenţilor sei. În câte legene a sărăciei spirituale nu-'i chemată ḑiaristica a duce cultură şi povaţă. Ce sĕ întêmplă acuma, când urechia credulă, necultă, şi ce-'i mai rĕu: cea semidoctă aude astfel de vorbe!

Mi s'ar putè poate reflecta, că un prim articol nu e scris pentru oameni neculţi, e posibil însĕ că e scris pentru semidocţi, cari caută în el cultură, şi e imposibil, de a înţelege altcum cuvintele clare, ce se cuprind în el. Susţin deci pe basa §-lui 173 din proc. pen. acusa în contra dlui Slavici, ca autor al articolului incriminat şi în contra dlui Pop Păcurar, ca redactor respunḑĕtor al „Tribunei," şi cer dela d-voastră pentru acest fapt a-'i declara de vinovaţi, fiind din parte-'mi atât de convins despre dreptatea pretenţiei mele, ca despre lumina soarelui, care străbate în aceste localităţi. Ca sĕ judecaţi amĕsurat jurămêntului d-voastre, închipuiţi-vĕ, că vorbele aceste s'ar fi pronunţat în Germania în contra statului german, în Austria cea cu multe limbi în contra statului austriac, căci cred, că acolo ar fi fost un strigăt de indignare ecoul acelora. Tot astfel cred, că nu pretind nici dela d-voastră ceva nejust, când ḑic: Bărbatul, care a scris aceea, e punibil.

Cu privire la vinovăţia subiectivă a amênduror acusaţi nu puteţi sĕ vĕ îndoiţi, dacă aţi aflat odată însuşi articolul de punibil. Slavici recunoasce, că e autorul articolului, neagă însĕ intenţia rĕutăcioasă. Eu nu pot de loc crede, că un om de vaḑa şi cultura dlui autor sĕ fi voit altceva, decât ceea-ce a scris, sau sĕ fi scris altceva, decât ceea-ce a voit sĕ scrie. Cuvintele sale nu se mai pot trage la îndoială; şi nu pot nici aceea crede, ca autorul întru atât de puţin sĕ se încreaḑă în peana sa, încât sĕ nu fi voit a face cu ea efect, ci sĕ fi voit sĕ scrie numai un articol, care nu va sĕ ḑică nimic.

E doară misiunea presei de a câştiga şi pe alţii pentru intenţiile sale. Care e intenţia d-lui autor, cred, că am expus-o destul de vedit. Ca sĕ nu fiu constrîns, de a face repeţiri, voiu reflecta şi asupra aceleia, ce povestesce d-l autor despre genesa acestui articol. El susţine, că articolul acesta nu 'l-a scris cu intenţii rele, ci ca om. Eu nu mĕ îndoiesc de loc asupra înălţimii morale a domnului autor ca om; nu onoarea s'a e aceea, ce o cer eu astăḑi dela d-voastră; eu îl aflu de osândit numai ca scriitor. Împregiurarea, că d-l autor afirmă, că el a fost totdeuna plăcut Maghiarilor, şi asta nu însĕmnează duşmănie, şi nu exclude aceea, că el ca Român se considere în Maghiar pe omul, pe carele pe teren politic îl poate totdeauna combate. Cât de departe merg marginile permisului pe acest teren, e datorinţa d-voastre se judecaţi. Mĕ mir numai, că prelûngă aceste pot trăi oamenii în pace în statul unguresc. Mĕ mir, că numai în Sibiiu e avisat omul la o duşmănie oarbă în potriva statului maghiar. El afirmă, că a voit numai a arĕta, că omul, nu trebue sĕ se silescă, a stăpânì asupra altora, ci a trăi în pace. De sigur, şi pentru stat şi pentru naţiunea domnitoare, sûnt margini, preste cari nu poate trece. Însĕ ori-care naţiune, care formează un stat, are o misiune sfântă, e misiunea rolei de conducere, şi în tot statul aceea naţiune va urmărì misiunea asta sfântă, care naţiune a luptat pe pământul cel scump, pe carele trăiesce şi moare, a căreia flamuri fâlfăie pe acest pământ, şi a căreia bravi au căḑut pe acest pământ şi care posede puterea morală spre a duce rola de conducĕtoare. În Ungaria numai naţiunea maghiară poate sĕ fie aceea, ori cărei alteia îi lipsesce puterea morală; sceptrul 'i-ar căḑè de sine din mână. Domnul autor neagă agitarea. De sigur nu zace acolo, unde vorbesce despre pertractarea finală. Eu am signalisat aceasta numai, ca sĕ luminez cursul ideilor şi tendenţa articolului. E însĕ curios, că în alocuţiunea ţinută, care a fost deja o apĕrare, încungiară cu multă precauţiune paşagiul pe care l-'am reprodus. Provocarea la duşmanie oarbă în potriva statului de a-'l sguduì pe acesta în temeliile sale, şi a-'i câştiga duşmani. D-sa s'a mărginit la partea neincriminată a articolului D-sa afirmă, că a pronunţat numai o vedere, care e a mai multora. Dacă ar fi vinovaţi, ia însĕ asupra-'şi rĕspunderea şi va suferì pentru aceea. La tot casul domnul autor are o manieră de tot curioasă spre a-'şi exprima părerile. Vĕ întreb, că ceea-ce am expus, e exprimarea unei păreri? Şi dacă întru adevĕr ar fi mulţi de părerea aceasta, că civele trebue însuşi a câştiga duşmani statului maghiar, atunci de sigur sûnt convins, că toţi, câţi cugetă astfel, sûnt vinovaţi; nu-'i pot însĕa junge, pentru-că nu 'şi-au exprimat până acuma părerile lor. D-voastră trebue însĕ sĕ exercitaţi justiţia faţă cu acela, care le-a exprimat. Tot motivele acestea mĕ constrîng a ţinè şi la vinovăţia subiectivă a d-lui Pop Păcurar: Inteligenţa, rutina, capacitatea de a observa, ce e punibil în acest articol. Dl Păcurar se recunoasce ca redactor respunḑĕtor al „Tribunei," a cetit articolul înainte de edare şi 'l-a admis sĕ apară în fruntea ḑiarului. Prin urmare eu consider de motivată şi vinovăţia lui subiectivă. Dacă d-voastră cumva nu aţi afla de punibil cuprinsul acestui articol, sĕ nu aflaţi vre-o vinovăţie personală, la ceea-ce nu mĕ aştept, sĕ nu zăriţi în el intenţia rĕutăcioasă, atunci acusatorul public 'şi-a ţinut de datorinţă, a indica în potriva ambilor acusaţi acusa eventuală, pentru predarea publicităţii a unui articol şi aşa punibil şi pentru negligearea atenţiunei obligate şi a îngrijirii pe basa §-lui 34 a procedurei din a. 1852.

După-ce procurorul a explicat paragraful acesta, a continuat: Această acusă eventuală trebue sĕ o susţin; pentru-că, dacă a obvenit numai negrijea, care a deschis calea spre publicitate unui astfel de articol, şi aceasta trebue sĕ se pedepsească; deoare-ce el ar putè servì de faclie de aprins pentru spiritele agitate, precum pedepsesce mama pe copil, care se joacă cu lumina, ca sĕ ţină minte, sĕ se lase de astfel de jucărie, care se poate preface în flacără arḑêndă. Eu am vorbit şi sperez, că d-voastră veţi fi conduşi de consciinţa sublimă, ce averi mari aveţi de a apĕra. Poftiţi a privì încă odată la cuprinsul articolului şi la efectul lui între împregiurările actuale. Fie-'mi permis a reproduce cuvintele celui mai mare criminalist german, ale lui Holtzendorf, care cu prilegiul critisărei cerute a codicelui penal unguresc s'a exprimat la partea ce privesce agitările astfel: „Înainte de toate e de observat, că între anumite împregiurări în Ungaria pot fi motive, de a privì agitaţiunile acele de mai periculoase pentru pacea publică, decum ar fi în Germania după o apreţiare normală." Ori cum va suna verdictul d-voastre, eu îl privesc de adevĕrată expresiune a consciinţei d-voastre. Mie permiteţi-'mi însĕ a aştepta, ca verdictul d-voastre sĕ fie: vinovaţi.

Ioan **Slavici.** După-ce am auḑit acum motivarea acusării, sûnt cu atât mai convins, că punctul de plecare al acusării a fost numai o neînţelegere.

Dacă dl procuror ḑice, că e de prisos a mai întemeia acusarea, aş putè şi eu sĕ rĕspund, că e de prisos sĕ mĕ apĕr. De sigur însĕ nu e de prisos nici întemeierea acusării, nici apĕrarea. Ceea-ce se petrece aici e un lucru serios: trebue sĕ aibă un scop.

Eu găsesc punctul de gravitaţiune al acusării în afirmarea, că este o duşmănie oarbă contra statului în mine şi într'un cerc de bărbaţi. O neg aceasta cu toată hotărîrea: primejdia, ce se presupune aici, nu există. E inexact, ceea-ce dl procuror susţine, că eu agitez contra statului ungar şi contra Maghiarilor. Am tras numai conclusiunea logică şi am enunţat, că procederea guvernului trebue sĕ aibă urmarea firească, că aceia, care astăḑi sûnt amicii statului ungar şi ai naţiunii maghiare, vor trebuì sĕ devină duşmani. Eu încheiu cu cuvintele: Nimeni nu poate sĕ peară, fără ca sĕ dee din mâni şi din picioare. Şi nu înţeleg, cum s'au putut restălmăcì cuvintele mele.

A doua obiecţiune ce voesc a face e privitoare la imputarea, că aş fi scris articolul cu scopul de a mĕ insinua pe lûngă concetăţenii mei germani, care acum, din întêmplare, sûnt judecătorii mei. 'Mi se impută prin aceasta o intenţiune ordinară. Ve încredinţez însĕ, că dacă Germanii le-ar face Maghiarilor în Cluj ceea-ce Maghiarii le fac Germanilor în Sibiiu, aş fi totatât de indignat de Germani, cum sûnt acum de Maghiari, — indignat, nu ca Român, ci ca om, ca cetăţean, care vede, că ceea-ce se petrece, nu poate sĕ aibă decât urmări rele.

Nu voiesc sĕ întru aici în discuţiuni politice. Trebue însĕ sĕ fac o obiecţiune în ceeace privesce rolul conducĕtor al Maghiarilor.

Nu combat conducerea Maghiarilor, am ḑis însĕ şi ḑic, că ei nu se folosesc de conducerea lor astfel, cum cere binele ţerii, şi că prin aceasta e primejduită chiar şi conducerea ea însaşi.

'Mi se mai face imputarea, că cer intervenirea străinătăţii. Eu cred, că este în interesul statului şi al naţiunii maghiare, sĕ producă simpatii în Germania şi România, căci de aceste două ţeri e vorba. Aşa a şi fost. Dacă însĕ acum un Român merge la Bucuresci şi i se pune întrebarea, — cum merg treburile pe la voi? — El va rĕspunde ca om onest: Rĕu merg! Tot astfel Sasul în Viena. Nici unul dintre d-voastre, întâlnindu-se cu un frate german, nu poate sĕ ḑică: ne merge de minune nouĕ celor din Ardeal! E datoria bărbatului, sĕ arĕte fără de sfială asupra primejdiei. — Aceasta am făcut-o eu, şi vĕ rog deci sĕ mĕ achitaţi.

Însĕ nu aş fi încă mulţumit numai cu achitarea. 'Mi s'ar ḑice: eşti un om viclean tu; câştigi pe judecători în favorul teu, făcênd paradă de simpatii germane, şi laşi apoi sĕ te rĕsplătească cu achitarea.

Aş dorì dar' sĕ-'l pot convinge şi pe acusator, cât de lipsită de temeiu e acusarea ce-'mi face. Aş dorì, ca după-ce am venit ca duşmani aici, sĕ ne despărţim ca prieteni.

Aş dorì sĕ străbată în cercuri largi convingerea, că nici din partea Românilor, nici din a Saşilor, nu ameninţă primejdia ce se presupune, ci Maghiarii fac abus de rolul lor conducĕtor. Aceasta am ḑis-o şi în articolul meu. N'am ḑis, că Românii şi Saşii trebue sĕ fie duşmani ai statului ungar, ci am enunţat, că acesti bieţi de oameni, în urma întrebuinţării, pe care o fac Maghiarii de rolul lor conducĕtor, contra propriei lor voinţe trebue neapĕrat sĕ devină duşmani ai statului ungar. Aceasta e vina mea, dacă e o vină aceasta. Vĕ rog sĕ mĕ achitaţi.

Cornel **Pop Păcurar.** Fie-'mi permis a mĕ explica şi eu cu privire la causa mea: pentru-ce anume am subscris cu consciinţa liniştită articolul incriminat. Şi fiind-că nu posed perfect limba germană, mĕ folosesc de dreptul ce-'mi dă legea de a mĕ pronuncia în limba mea maternă.

D-lor juraţi! Toate nĕcazurile ce le sufer popoarele din această parte a monarchiei noastre sûnt productul isvorît din îngrijirea naţiunii maghiare pentru viitorul seu. Nu noi, nici celelalte popoare conlocuitoare, purtăm vina că naţiunea maghiară e atât de puţin numĕroasă. Nouĕ ne e indiferentă lupta acestei naţiuni întru îmulţirea ei, numai sĕ nu se facă aceasta pe pielea noastră proprie; şi earăşi nu noi sûntem de vină că D-ḑeu ne-a dăruit cu trăinicie şi nici nu e pĕcatul nostru că poporul maghiar s'a aşeḑat între astfel de popoare pe care nu le pot contopì. S'au aşeḑat şi ei unde au putut şi nu poate nime sĕ tăgăduiască că acest popor a luptat cu multă abnegaţiune pentru viaţa sa. Eu nu o neg aceasta, dar' îi contest dreptul de a amărî ḑilele cetăţenilor nemaghiari de dragul limbii lui. Nu e lipsă de a rĕsfoì istoria trecutului, trec preste toate greşelile trecutului ca preste nisce fapte ruginite, dreptăţi cuprinse în acte de stat rĕmână din a mea parte în archivele de stat, un fapt însĕ relevez: Românii sûnt locuitori vechi ai acestei patrie, şi astăḑi sub aşa numita coroană a Sf. Stefan sûnt în numĕr atât de considerabil încât principiul ce domnesce astăḑi în toată Europa principiul naţionalităţilor cere ca naţionalităţile de sub ori-ce stăpânire sĕ fie îndreptăţite. Acest spirit al timpului present şi bogăţie a viitorului nu-'l vor putè sugruma Maghiarii: el poruncesce şi toţi trebue sĕ i ne supunem. Dacă nime nu se poate mântuì de această poruncă a naturii, şi cu atât mai puţin concetăţenii maghiari, pentru-ce sĕ duşmănesc cu toate popoarele? Maghiarii însĕ, guvern şi popor, sûnt atât de înspăimêntaţi de viitorul lor, încât cred şi acum în visuri şi astfel se duşmănesc cu toată lumea, vĕd în toată umbra un pericol şi vreau sĕ ne câştige dragostea cu sîla. Dragoste cu sîla nu se face. Şi cetăţenii nemaghiari ai acestui stat tot îi iubesc, dar' îi iubesc de bună voie, şi în dragostea cea mare ce o au pe conta pielii lor cutează a-'i feri de primejdii prin poveţe. Omul cu pĕcatul pe suflet nu crede însĕ nimenui. Maghiarii îngrijiţi de viitorul lor nu pot suferì povaţa. Conscii de nedreptăţile ce ni se fac, ei nu pot crede, că le-ai putè da povoţe bune. Eu până ce n'am vĕḑut incriminat articolul de sub întrebare, n'am putut nici odată crede, că Maghiarii sĕ ne fi făcut nouĕ atâta rĕu, decât ne tânguim noi şi ceilalţi concetăţeni nemaghiari ai acestei patrii. Vĕḑênd însĕ incriminat un articol ca şi cel de sub întrebare, un articol care arată cu toată nevinovăţia o greşeală a poporului astăḑi la putere, un articol, care le spune Maghiarilor, că fapte de natura celei cuprinse în acest articol sûnt în stare a sili pe popoarele acestui stat poliglot sĕ facă ele odată sfîrşit rătĕcitei Ungarie de astăḑi schimbându-o în un stat mai echitabil şi mai fericitor — 'mi-am ḑis: mare trebue sĕ fie nedreptatea ce îndurăm din partea acestui stat când stăpânitorii lui nu pot crede că îl poţi iubì. Abia acum încep a mĕsura greutatea încălcărilor ce îndurăm. Mare rĕu trebuie sĕ ne fie făcut statul acesta ca sĕ nu se poată crede că-'l iubim. Eu nu 'mi-am putut şi nu-'mi pot închipuì nici acum cum poate cineva afla rĕutatea în articolul incriminat. Duşmanul însĕ când voiesci sĕ-'l feresci de rele, crede că-'l împingi în primejdie şi te dă pe mâna judecătorului.

Nisce cetăţeni vrednici au riscat averea copiilor lor, au jertfit bani şi au creat „Tribuna" pentru-ca sĕ povăţuească statul de primejdiile greşelelor naţiunii dela putere. Naţiunea aceasta nu crede însĕ că se poate ca cetăţeni nemaghiari sĕ-'şi jertfească avere pe altarul statului. Am întrebat de multe ori şi de mulţi pentru-ce nu cred că noi le voim binele, dar' nu mi s'a spus de loc. Am rĕsfoit apoi puţin istoria câtorva ḑeci de ani şi n'am aflat nici o faptă prin care noi Românii ne-am fi făcut vinovaţi de atâta neîncredere. N'am aflat nici un act de tradare de patriă ce 'l-ar fi încercat moşii sau părinţii nostri. Căci nu se poate ḑice despre Horia şi Cloşca că ei au tradat patria. Ei s'au dus cu credinţă la monarchul de pe timpul lor al acestei patrie. Revoluţionarii din 1784 mergeau cu fruntea senină înaintea fericitului împĕrat Iosif. Sau se poate ca sĕ fie cineva aşa de corupt încât sĕ păşească cu demnitate înaintea celuia pe care voiesce sĕ-'l tradeze? Un om curat la suflet nu-'şi poate închipuì atâta rĕutate. 'Mi-am ḑis: De pe timpul acesta nu poţi deduce nici o causă de neîncredere. Dela 1784 până la 1848 nu mai cuprinde istoria patriei noastre nici un titlu de revolu-

țiune. Am studiat dar' mișcările acestui an. N'am aflat pe nici pe o pagină ca vre-un părinte de al nostru să se fie făcut vinovat de tradare de patriă. Nicăiri n'am putut cetì vre-un nume românesc pentru al căruia purtător să se fie ridicat furci pentru crima de tradare de patriă și mĕ îndoesc că națiunea maghiară ne-ar concede pre vre-unul dintre cei pentru care s'au ridicat în 1849 furcile. Eu sciu că această națiune e cu mult mai jaluză decât să ni-'i lase nouĕ pre acesti bărbați.

Glasul acestui popor curat ca soarele rîvnitor de dreptate a cerut autorului articolului, din greșeală încriminat, ca să facă atenți pe stăpânitorii sei de aḍi că s'a pronunțat sentența de moarte asupra alor doi cetățeni în o limbă pe carea ei nu o cunosc. Ar fi lucru de rîs ca să îi fie unui stat „puternic" ca al Ungariei frică, că doi pĕcătoși cu un picior în groapă ar putè periclita statul. Nu se mai periclita deci idea de stat maghiar dacă judecătorii le făceau mângâierea de a-'i judeca în limba lor.

Apoi înșiși dvoastre dlor jurați vați putut convinge aḍi că dl acusator nu-'și poate motiva juridice acusa sa; ea e o acusă de sentimente înfrumsețată cu poesii.

Dlor! Guvernul, sau nu se vor supĕra concetățenii maghiari când voiu ḍice că statul maghiar în forma lui de aḍi prin nedreptățile de care să împărtășesc naționalitățile nemaghiare, prin șovinism înstrăinează inimile supușilor sei și fiindcă Maghiarii, statul unguresc voiesce să continue cu existența sa vătĕmĕtoare de până acum, trebuie sguduit până la temeliile lui, temeliile trebue se rĕmână și să se ridice pe ele o clădire după un plan mai solid. Vinovați de agitarea cetățenilor pacînici sûnt cei ce susțin aceste nedreptăți de stat de aḍi. Să se facă acestei monarchii dreptate, să înceteze odată șovinismul de a mai înstraina inimile cetățenilor nemaghiari și să se facă dreptate. Dlor juraț! Cu deplină cunoscință de ceea ce cuprinde articolul incriminat, convins atunci, convins acum că articolul incriminat e o povață plină de iubire cătră stat, 'l-am subscris și voiu subscrie totdeauna astfel de povețe chiar în interesul statului. Astept dar' să se pronunciă verdictul prin cetățenii imparțiali!

Apĕrătorul Francisc **Frühbeck**: Cu ocasiunea pertractării ultime, ținută înaintea curții cu juraț la 15 Decemvrie anul trecut, 'și-a întrodus dl acusator pledoarul seu arĕtând, că jurații au apărut înaintea baroului acestuia spre scutul de drepturi sublime înainte cu mai mult de doi ani. Această împregiurare a fost citată ca dovadă de îndelungă răbdarea și indulgența guvernului față cu presa, ear' ruperea armistițului, ce a ținut atât de îndelung între procuroratura reg. și presă ca un moment pentru punibilitatea articolului din ḍiar supus juraților spre judecare.

De atunci au trecut 7 sĕptĕmâni și earăși vi se impune, d-lor juraț, problema, ca să decideți, că oare subversează vre-un atac punibil al presei în contra statului, sau că acusa ridicată e lipsită de basă.

În casul prim acusatul urma să fie pedepsit pentru motivul că atâta timp nu s'a mai ridicat nici o acusă. Ce e drept, eu nu susțin, că atunci s'a făcut o cerere în forma aceasta și nici nu susțin, că aḍi s'a cerut verdictul d-voastre de „e vinovat" din causă că dela acusarea ultimă a trecut un interval de timp atât de scurt, dar' e evidentă conclusiunea că, precum atunci s'a citat pausa de mai mult de doi ani a guvernului ca un merit, întocmai astăḍi se aduce timpul foarte scurt, după care a urmat antecesoarei sale această pertractare a curților cu juraț,— se atribuie numai pĕcătuirii presei locale.

Cu ocasiunea ultimei pertractări înaintea curților cu juraț, jurații au hotărît cu un unanim „nevinovat" la întrebarea despre necesitatea — dacă e permis a ḍice așa — ruperii păcii dintre procuratura regească și presă. Astăḍi ați fi având de a vĕ da expresiune convingerii, că oare poate-i-se presei atribuì ca vină, că vi se cere pentru a doua oară în timp de șepte sĕptĕmâni verdictul d-voastre?

Acusa ridicată e una dintre cele mai grele. Ea se rapoartă la fapta, care e cualificată ca o provocare agitatorică de tăgăduire și rĕsturnare a existenței de stat și a instituțiunii constituționale a Ungariei; ea se rapoartă la o pedeapsă de până la 5 ani.

În adevĕr temeiu destul spre a lua în considerație serioasă conținutul articolului, temeiu destul spre a judeca matur acusa, ce țîntesce la îndreptățirea, la onoarea și libertatea alor doi cetățeni ai acestui stat.

Iertați-'mi să adaug la această examinare conscienționasă și pe aceea a mea.

Aceasta voiesc să o fac de oparte în convingerea că dînsa nu va împedeca pe nime de a-'și deprinde oficiul seu de judecător cu deplină asprime la casul când în articol s'ar cuprinde întru adevĕr provocarea aṭîțătoare ce i se impută, de altă parte pĕtruns de încrederea cea mai firmă, că iubirea de adevĕr a d-voastre, nesguduiveră prin nici o considerațiune laterală, de sigur nu va declara de punibilă problema sublimă a publicistului de a păși liber, bărbătesce și nespăriat pentru convicțiunile sale.

Articolul incriminat se ocupă cu o cestiune, care — poate ca nici o alta în statul nostru — ia la dispositie nu numai interesul tuturor cercurilor și claselor poporațiunii, ci deșteaptă în măsură extraordinară și patimile tuturor celor ce iau parte la aceea. Aceasta e de o parte nisuința netăgăduită de a provoca procesul de asimilațiune a diferitelor naționalități din patria noastră poliglotă în o națiune, sau — unde s'a început deja pe acesta a-'l accelera, ca naționalităților nemaghiare să li se restrîngă tot mai tare usul limbii lor naționale și să li se îngreuneze tot mai tare însușirea și cultivarea temeinică a acesteia; de altă parte apĕrarea purtată cu o energie mai mare sau mai mică în contra acestui atac.

Un detail al acestei cestiuni de limbă, restrîngerea dreptului naționalităților de a face us de limba lor națională la judecătorii, o ia articolul ca punct de plecare a expunerilor sale și și eu trebue să mĕ ocup cu el cu atât mai mult, cu cât în actul de acusațiune se face imputarea, că articolul ridică obiecțiuni în contra folosirei oficioase a limbii maghiare. Această imputare e de tot neîndreptățită. Nu în contra usului legal al limbii maghiare oficioase se luptă articolul, ci în contra împregiurării, că usul limbii mămesci se declară de nepermis chiar și în acele casuri, în care legea expres îl concede.

Pentru explicarea și dovedirea acesteia, concedeți-'mi să iau în considerație legile referitoare la cestiunea limbilor, genesa acelora, expunerea și întrebuințarea lor prin organele statului.

Cestiunea naționalităților a format, cu ocasiunea redobândirii constituțiunii, un obiect de căpetenie atât de însemnat, încât rescriptul Maiestății Sale urmat la adresa primă din 1866 face amintire despre aceea în următorul mod:

„Mai departe considerăm ca de lipsă de a recerca pe magnații și deputatii adunați, ca la inițiativa proiectelor regesci sau la ale dietei să aducă la desbatere un astfel da proiect, care să conțină o formulare clară și expresă a drepturilor naționale ale locuitorilor nemaghiari ai Ungariei noastre, extinderea acelora atât relativ la desvoltarea limbii și a naționalității lor, cât și la rapoartele lor politice."

La aceste Francisc Deák a rĕspuns în memorabila sa adresă:

„Și noi scim că sentimentul național ce se desvoaltă pe ḍi ce merge tot mai tare merită atențiune și că nu se poate de a-'l mĕsura pe acesta cu mĕsura trecutului și a legilor mai vechi. Noi nu vom uita, că locuitorii nemaghiari ai Ungariei încă sûnt cetățeni ai Ungariei și noi vom acorda prin o lege cu deplină bunăvoință tot aceea ce cer în această privință interesele lor și binele public."

Această lege se cuprinde în titlul: „Despre egala îndreptățire a naționalităților", articolul de lege 44 din 1868 al cărui §. 1 alineatul al doile ḍice:

„Egala îndreptățire a tuturor cetățenilor nemaghiari ai Ungariei se poate supune, relativ la usul oficial al diferitelor limbi ale țerii numai întru atâta unor prescripții deosebite, întru cât aceasta o pretinde ca necesară unitatea țerii, posibilitatea practică a guvernării și administrațiunii și deprinderea punctuoasă a justiției."

§. 7 al aceleiași legi conține dispositia, că fiecare locuitor al țerii poate folosì la judecătoriile cercuale limba protocolară sau oficioasă a comunei sale, ear' la alte judecătorii limba oficioasă sau protocolară a acelei jurisdicțiuni.

§. 8 al acestei legi dispune: În casurile §-lui 7 judele resoalvă acusa sau rugarea, în care s'a predat, instrucția, ascultarea martorilor, repertul judecătoresc și alte funcțiuni judecătoresci, atât în afaceri de proces, câ și în proceduri penale — o conduce în limba partidelor, ce poartă procesul, și respective a persoanelor ascultate; protocoalele de pertractare ale proceselor le poartă totuși în acea limbă, pe care 'și-o aleg din afacerile jurisdicțiunilor prin învoiala partidelor, ce poartă procesul. Conclusul de citație în interesul partidelor citate e de a se concipia în limba lor națională.

Conclusul judecătoresc e de a se concipia în limba protocolului de pertractare.

§. 9. sună: În toate procesele civile și criminale, cari sûnt de a se purta cu întrevenirea unui advocat, la judecătoriile de prima instanță relativ la limbă, atât la purtarea procesului cât și la luarea sentenței e de a se susținè pretutindene usul de până acum până atunci, până când va decide legislatura preste regularea definitivă a judecătoriilor de prima instanță și preste procedura verbală.

Aceste sûnt dispositiunile cari ar avè de a forma basa pentru usul la judecătoriii a limbii naționale din partea cetățenilor nemaghiari ai Ungariei; ear o schimbare legală nu s'a făcut până acum cu privire la aceste dispositii.

Primul atac asupra acestor dispositii s'a întreprins în părțile ardelene ale Ungariei, atunci, când președintele tablei regesci din Mureș-Oșorheiu, după-ce a cercetat în anul 1872 ca comisar ministerial judecătoriile ardelene de nou înființate, a exmis o ordinațiune contrară legilor.

Președintele: Nu voiesc să restrîng libertatea apĕrării, dar' îl rog pe dl apĕrător, să nu se extindă așa departe, deoare-ce precedențele enumĕrate nu se țin de obiectul acusei.

Francisc Frühbeck (continuând): Eu cred însĕ totuși că în adevĕr consună cu el. Dar' voiu vorbì foarte pe scurt. Plângerea ridicată decătră președintele de pe atunci al tribunalului reg. din Brașov în contra ordinațiuniii președintelui judecătoriei supreme din Mureș-Oșorheiu, precum și interpelațiunea făcută tot în aceeași causă din partea deputatului Gustav Kapp, au avut, ca urmare că ministrul de justiție de pe acel timp, Stefan Bitto, a exmis sub numĕrul 3977 cu datul de 3 Aprilie n. 1872 o ordinațiune, prin care dispune că dispositiile legale, cari se rapoartă la usul limbilor nemaghiare pe la judecătoriii, sûnt de a se păstra în esența lor neschimbată.

Se părea prin urmare, că starea creată prin lege — până la o mică schimbare — are să fie apĕrată și susținută din partea guvernului.

Această aparență a fost însĕ înșelătoare.

Prin ordinațiunea din 15 Noemvrie 1875 nr. 32,710 ministrul din acel an, Perczel, a dispus ca intervențiunea advocaților — fie aceasta verbală sau scripturistică — numai în acel cas e de a se primì, dacă acestia la intervenirea lor se vor folosì exclusiv numai de limba maghiară.

Ministrul de justiție — interpelat fiind în casa deputaților pentru procederea sa contrară legilor — n'a fost în stare de a rĕsturna atacurile ridicate în contra-'i și declară (la 22 Februarie 1876): că deoare-ce dînsul, starea ce s'a născut și s'ar putè nasce prelûngă legea actuală din cestiunea limbilor, nu o consideră de priincioasă nici în interesul statului nici a deprinderii justiției, și deoare-ce el ține, că o îmbunătățire radicală a acestor stări e posibilă numai pe calea legislativă, de aceea va ținè de a sa datorință de a exopera sanarea rĕului existent prin un proiect clar — care să excludă ori-ce interpretare falsă.

Acest proiect de lege nu s'a adus încă până acum, din contră însĕ cu datul de 8 Aprilie 1878 s'a trimis din nou o ordinațiune a ministrului de justiție cătră judecătoriile încă neascultătoare prin care li s'a ordonat strict, ca în procese civile și criminale, cari se poartă cu intervenție de advocați, să se conceadă *numai* usul limbii maghiare.

Astfel s'a întêmplat, că tribunalul reg. din Sibiiu în ședința sa dela 14 Decemvrie 1881 sub nrul 7544 a luat conclusul, ca actele advocațiale ce nu se vor preda în limba oficioasă a statului, începênd din 1 Ianuarie 1881, să se respingă.

De pe acest timp se întêmplă acì, ca și în alte locuri mai înainte deja, acea desconsiderare a drepturilor acordate de lege ale cetățenilor nemaghiari ai acestei țeri, — relativ la usul limbii lor naționale.

Abstragênd dela aceea, că advocații ca representanți ai partidelor, ce-'și cearcă dreptul, sûnt siliți a se folosì exclusiv de limba maghiară în actele lor, la pertractările înaintea judecătorilor civili și la apĕrarea susținută înaintea judecătorului criminal, — se mai concipiază în limba maghiară resoluțiunea pîrilor și a cererilor, repertul luat cu martorii, protocoalele de pertractare, citațiunile și sentențele judecătoresci — exclusiv numai în limba maghiară și în procesele civile și criminale, cari se poartă fără intervențiunea advocaților.

Trebue apoi, dacă aceasta stă în contraḍicere cu legea, să considerăm ca neîndreptățită sau chiar punibilă fapta că se vorbesce cu durere de atacul ce se face sentimentului unei părți a cetățenilor Ungariei?

Poate-se trage la rĕspundere autorul articolului incriminat, dacă el, cu considerare la aceea că pertractarea finală are de scop a deștepta convingerea generală, că pedeapsa e echitabilă și trebuincioasă, că această pedeapsă e în faptă o satisfacțiune, — el, autorul consideră ca un lucru nelogic că pertractarea finală a unui proces criminal, s'a purtat în o limbă, pe carea cei presenți, sau cel putin, o parte a acestora nu o înțeleg?

I se poate impune culpabilitate autorului, care numesce asuprire faptul, că acusații sûnt apĕrați în o limbă pe carea ei nu o pricep, că aestora li se publică sentența în o limbă neînțeleasă, de dînșii, cu toate că limba lor națională e o limbă universală, o limbă a unei naționalități egal îndreptățite în Ungaria.

Dacă și lupta pentru bunuri materiale e îndreptățită; cu cât mai tare trebue să fie îndreptățită lupta pentru naționalitatea propriă, după-ce credința și atragerea cătră aceasta trebuie să se privească nu numai ca un drept, ci și ca o datorință a fiecărui individ?

Cu atât mai tare trebue să stimeze această luptă publicistul, care în calitate de expresiunea opiniunii publice, e chemat de a critica aceea ce se întêmplă publice, — e chemat a indica urmările ce sûnt în stare să le provoace întocmirile și dispositiile ce ating interese publice.

Dacă dar' autorul articolului incriminat, în care lucră datorința publicistului în consonanță cu aceea a membrilor unei naționalități egalîndreptățite a Ungariei, luptă în contra unei încălcări a dreptului acordat prin lege, a dreptului de a-'și putè folosì limba națională la judecătorii, dacă în această încălcare privesce o parte a mĕsurilor cari se aplică în Ungaria pentru a despoia naționalitățile nemaghiare de consciința lor națională — nu-'i e permis oare să privească — fără de a fi pedepsit — în aceste mĕsuri un atac asupra vieții naționalităților nemaghiare?

Nu e silit oare a atrage atențiunea la consecuențele cele mai extreme, de care trebue să ne temem că vor fi produse prin lupta provocată în mod necesar de acest atac?

Întreb, d-lor juraț, poate-i-se face aceluia imputarea a fi provocat însuși nenorocirea, care dă expresiune temerii sale că se va întêmpla ceva, ce lui i se pare a fi o nenorocire, și descrie totodată această nenorocire? Poate-i-se imputa unui astfel de om, că a provocat el însuși această nenorocire sau că a agitat pentru a o provoca?

Sau — pentru-ca să ilustrez aceste cuvinte prin un exemplu —: Eu vĕd stând lûngă o bute cu prav pe un om cu luminarea. Din un motiv oare-care nefiind în posiția de a-'l depărta de butea cu pravul cu putere fisică, — poate totuși până la dînsul să pĕtrundă vocea mea și eu îi descriu cu colorile cele mai vii nenorocirea ce s'ar nasce, dacă ar cădè o schinteiă în pulverea din bute.

Dacă însĕ prelûngă toate aceste cade totuși o schinteiă în butea cu pravul, poate-'mi-se imputa mie, că eu 'l-aș fi aṭițat la aceasta?

Ce altă a făcut autorul articolului incriminat?

El descrie eventualitățile ce s'ar nasce cu sila după părerea sa ca o urmare a procederei în contra naționalităților nemaghiare. El descrie cu colori negre, ceea ce vede, că urmează, regretă și-'și exprimă temerea în forma unei îngrijiri.

El ḍice: Dacă atacurile îndreptate în contra naționalităților nemaghiare se vor continua, urmarea desastroasă neapĕrată a acestor atacuri e dușmânia îndreptată în contra atacătorului acestor naționalități, care s'ar împărtăși apoi de sîlă la un act, ce ar resulta din această dușmănie.

Eu cred deci — și 'mi se pare, că cu tot dreptul — că în aceasta e de a se privì o recercare de a nu mai continua atacurile îndreptate în contra naționalităților nemaghiare și în această credință sûnt întărit și mai tare prin cuvintele: „Sûnt loviți de cea mai deplină orbie Maghiari, dacă n'o înțeleg aceasta și mai ales când e vorba, nu de noi . . . . de Germanii, care . . . ."

Acela însĕ, care declară indicarea la dușmânia dintre Maghiari și naționalitățile de altă limbă, o consideră ca o agitare menită a provoca această dușmăniă, acela — ca să revin la exemplul de mai nainte — mĕ poate învinovăți și pe mine ca pe un om care aș fi provocat la producerea explosiunii pe omul de lûngă butea cu pulvere prin descrierea pericolului.

Abstrăgênd însĕ dela aceasta, — o provocare aṭîțătoare nu subversează nici din causă că așa ceva nu se ḍice prin nici un cuvênt al articolului.

Dacă acum vre-un interpret cutezător, — făcênd sîlă cuvintelor articolului incriminat, — ar putè scoate din el, cel puțin după părerea sa, vre-o provocare agitatoare și în acest cas ar trebuì să se urmeze dispositiilor § 75 al legii penale care ḍice: Ca crime sûnt a se privì numai fapte sĕvîrșite cu propus. — Aceeași are valoare și despre delicte. Întru adevĕr ar fi a ḍice o calumniă, dacă ar voì cineva să-'i impute pe basa unei astfel de interpretări provocare agitatorică vrednică de pedeapsă, — autorului.

În acest cas i s'ar octroa autorului nu numai o faptă punibilă, ci și propusul pentru această faptă.

Nu aceea ce un interpret pea zelos stoarce din articol, ci aceea ce a cugetat autorul, aceea ce 'i-a fost în propus, are să serveacă la judecarea faptei.

Deoare-ce însĕ nici un cuvênt nu cuprinde vre-o provocare, vre-o agitare, din nenorocire e cu neputință de a presupune, că autorul a avut propusul de a fi aṭițat spre o lucrare oprită prin lege, și cu atât mai puțin spre resturnarea existenței de stat a Ungariei.

De sine se înțelege, că întocmai lipsesce ori-ce îndreptățire de a imputa acest propus redactorului „Tribunei", dlui Cornel Pop Păcurar, abstragênd dela aceea, că la acest acusat, care preste tot ar venì în combinație numai ca ajutător, lucrurile ar sta altcum.

Dl Pop Păcurar ar fi numai atunci a se pedepsì, dacă el ar fi avut propusul de a provoca sau mijlocì ușurarea sĕvîrșirii unui delict, dacă deci dînsul în publicarea articolului ar fi recunoscut sĕvîrșirea unui delict și pe acela cu toate aceste nu 'l-a împedecat.

Deoare-ce însĕ prin lipsa faptică din cuvintele articolului a unei provocări aṭițătoare e exclusă și posibilitatea unei astfel de cunoscințe, și deoare-ce nu se poate presupune, că dl Pop Păcurar aparține acelor interpreți, cari totuși voiesc să descopere în articol aṭițare, astfel la nici un cas nu se poate recunoasce ca vinovat în sensul legii penale.

Deoare-ce acusarea susține, că prin publicarea articolului incriminat s'a comis delictul de agitațiune prevĕḍut în §. 173 al legii penale, mĕ simt dator a cerceta mai cu din adins această parte din lege.

§. 173, al legii penale ḍice (citesce textul legii): În §. 173, sûnt enumĕrate precis și taxativ delictele, ce urmează a se pedepsì ca agitări.

Tot astfel sûnt indicate cu precisiune și obiectele acestor delicte, de exemplu: ordinea succesiunii pe tron, puterea obligătoare a legii, legătura dintre ambele state ale monarchiei etc.

Precum vedem acum, nici unul dintre aceste obiecte nu întră în cercul cestiunilor discutate

în articol, și earăși, de altă parte, fapta, de care actul de acusare învinovățesce articolul, adecă agitarea pentru resturnarea statului ungar, nu este dintre faptele enumărate în §. 173 a legii penale.

Luând însă în considerare, că după §. I. al legii penale numai acea faptă e crimă ori delict, pe care legea o declară ca atare, mai luând apoi în considerare, că numai paragraful citat în actul de acusare poate să fie luat drept basă pentru sentență, acusații nu pot să fie condamnați chiar și numai pentru motivul, că n'au fost acusați de nici una dintre faptele declarate în §. 173 drept delicte, ear, de altă parte, fapta, pentru care sûnt acusați, nu e cualificată în §. 173 drept delict.

Dlor juraţi! Încheiu deci expunerile mele cu rugarea adresată d-voastre, să ve aduceți aminte la pronunciarea verdictului de sentența, pe care marele patriot, contele Stefan Széchenyi a pronunciat-o în anul 1842 în academia ungurească de sciințe:

„Pe vecînicul Dțeu! nu este oare ori-și-care fiu de altă limbă al Ungariei silit de a privì ca ceva mult mai mult decât susținerea legală a limbii maghiare în toate acele încercări, prin care cei pripiți vor să respândească naționalitatea noastră și să ne asigureze astfel existența națională!

Să ne dăm seamă: cine oare sufere fără de a resista să i se scoață cu puterea măcar un fir de pěr? Noi Maghiarii, am suferì noi oare dacă vre-o putere ar voì să ne siluiască într'un proces atât de scurt, mai ales când forma în care ar face-o aceasta ar fi atât de puțin atrăgětoare? Ne-am supune noi oare unei porunci, ne-am supune chiar unei legi, care, deși nu ar cere tocmai tradare față cu națiunea, însě în aplicarea ei, mai ales ținênd seamă de neîncrederea multora, ar fi tiranică?“ Această iubire de dreptate să vě conducă în pronunțarea verdictului d-voastre.

Vice-procurorul **Tribus** e uimit de a audì, că articolul incriminat ar vrè binele Ungariei și ar fi un act de prietinie. Aceasta de sigur că nu s'ar putè scoate din articol. Și despre aceea n'ar putè exista nici o îndoială, că articolul nu conține o părere, ci o provocare. Dacă se ție în el, că Românii ar trebuì să pândească spre a-'i face statului unguresc pretutindenea dușmani, apoi aceasta de sigur e o provocare. Dacă acusatul și apěrătorul susțin, că aceasta e adevěrat numai încât privesce alternativa amintită în articol: ori trebue să se stîngă ori-ce viață nemaghiară ori trebue să peară statul unguresc, apoi aceasta ar fi trebuit să se însemne prin o observare premergětoare. Dar' în articol alternativa aceasta e pusă ca faptă nu ca ipotesă. Mai departe e o provocare și o atîtare, dacă se ție, că Sașii trebue să îndemne pre Germania, să detragă Maghiarilor simpatiile lor. Acusatul a mai accentuat, că acusa ar reclama în contra terminilor „dușmănie oarbă“ din articol. Pentru statul unguresc și pentru procuror nu e însě important, dacă cineva in lăuntrul seu cugetă dușmănesce sau ba. Nu e vorba de sentiment. Altmintrelea însě stă lucrul, îudată-ce sentimentul dușmănesc se exprimă în acțiuni. Poate fi cestiune de părere, dacă un Sas în Viena sau un Român ardelean în Bucuresci, întrebat fiind cum stau lucrurile în Ungaria? rěspund: merge rěu. Dar' cu totul deosebit de un astfel de rěspuns este provocarea, de a face dușmani. Acusatul îmi mai impută, că 'l-aș fi ținênd atât de șiret, încât ar voì să mitueascâ pe judecătorii sei. Nu pe judecătorii sei a voit să-'i mitueascâ, căci atunci, când a scris articolul, încă n'a sciut, dacă va fi acusat. Dacă însě dă expresie regretului seu, că viața nemțească stă să se stîngă aici, atunci evident că umblă după simpatiile Sașilor. Dl apěrător, mě mirâ, că a luat în considerație numai actul de acusare, fără a atinge măcar cu un cuvênt cuvêntarea de acusare, ce am ținut-o astădi. Tăgăduesc și exactitatea afirmațiunii sale, că §. 173 a cod. crim. nu s'ar potrivì spre întemeierea acusării. Este adevěrat că §. 173 ție: cine atîtă în contra instituțiunilor singuratice ale constituțiunii, se face culpabil de delictul atîtării. Ei bine, nu poate exista o instituție mai sublimă ca statul; statul încă e instituție a constituțiunii.

Ioan **Slavici**. Dl Procuror persistă a afirma, că articolul ție: Am ajuns atât de departe, încât trebue să fim dușmani ai statului ungar. Presupunênd, dar' neadmițênd, că așa este, nu este o crimă, dacă mě mărginesc a constata o faptă.

Dl procuror accentuează totodată simpatiile mele germane. Am arětat însě, că scriind articolul, nu am fost inspirat de simpatiile germane, ci de simțimênt general omenesc.

Este un drept omenesc de a cere, ca acusatul să se poată apěra înaintea judecătorilor în limba sa maternă. Pertractarea procesului din cestiune m'a înduioșat. Sașii au venit sûnt șepte sute de ani în această țară și au susținut aici până în ziua de astădi o viață germană. Acum e vorba să se stîngă această viață. Poate că nu este așa, dar' așa simț eu, că ea e pe stînsete. Ori încetează această viață, ori a statului ungar. Aceasta ni-o spune și acusarea. Ea ție: trebue să aibă cineva în acest stat rolul conducětor. Prea bine! Vorba e însě, până unde merge acest rol conducětor? Dacă merge așa departe, încât noi nemaghiarii trebue să renunțăm la propria noastră viață națională, atunci acest rol conducětor nu poate duce decât la desființarea statului ungar. Nu provoc pe nimeni, ci o constat aceasta cu durere.

Am ție mai nainte, că am perdut consciința de rasă.

Întorcêndu-mě dela Viena, nu sciam ce sûnt. Român oare, de oare-ce părinții mei au fost Români? Maghiar, căci crescerea îmi era maghiară? Ori German, fiindcă aveam cultură germană? Sciam însě, că sûnt om, mai presus de toate om. Trebuia să caut înainte de toate oamenii, cu care pot lucra împreună, și acestia sûnt Românii. Această lucrare împreună cu dînșii nu e însě o conjurațiune contra statului și contra celorlalte naționalități, căci sûntem cu toții uniți într'un stat. Antipatia unei părți față cu cealaltă nu pot să o înțeleg.

Aceste principii nu sûnt însă admise în cercurile domnitoare.

În cercurile domnitoare ale Ungariei e rěspândită, din contra, convingerea, că ordinea nu se poate susținè decât prin stăpânirea unora asupra celorlalți. Dacă este așa, atunci e fără îndoială lucru primejdios a voì să propagi aici principii de egală îndreptățire.

E cu putință, că principiile, pe care filosofii și poeții germani le-au anunțat pentru Germania și le-au găsit salutare, cât pentru Europe civilisată, în Ungaria sûnt eronate.

Dacă și d-voastră, domnilor juraţi, sûnteți de părerea, că nu se poate susținè ordinea aici la noi deeât prin aceea, că ne stăpânim unii pe alții, atunci osândiți-mě. Dacă sûnteți însě de părerea, că trebue să ne suportăm unii pe alții, atunci achitați-mě, căci atunci eu represent principiul bun în această țeară.

Apěrătorul **Francisc Frühbeck** în duplica sa stăruesce pe lûngă aceea, că §. 173 a cod. crim., pe care singur procurorul își basează acusarea, nu se potrivesce pentru motivarea acusării. Căci §. 173 înseamnă expres numai „instituțiunile singuratice alc constituțiunii“ drept obiecte ce pot fi atacate prin atîtare. Dar' e inadmisibil de a schimba, cum face procurorul, statul în întregitatea sa cu instituțiunile singuratice ale constituțiunii.

Președintele consilierul Jánossi, resumează apoi momentele produse în pledoarea *pro* și *contra* acusării și cetesce în sfîrșit întrebările, cinci principale și două eventuale, adresate juraților:

1. Sûnt d-nii juraţi convinși în consciința lor, că articolul apărut în „Tribuna“ (Nr. 175 din 30 Noemvrie 1884) conține o agitare în contra instituțiunilor singuratice ale constituției?
2. Sûnt d-nii juraţi etc. convinși, că Ioan Slavici e autorul acestui articol?
3. Sûnt d-nii juraţi convinși, că Cornel Pop Păcurar a fost redactor responsabil al „Tribunei“ la apărerea articolului?
4. Sûnt d-nii juraţi convinși, că Ioan Slavici ca autor al articolului e culpabil de delictul agitării?
5. Sûnt d-nii juraţi convinși, că Cornel Pop Păcurar ca redactor responsabil e culpabil de delictul agitării?
6. La cas că juraţii rěspund la întrebarea 1 și 2 cu **da!** la întrebarea 4 cu **nu?**, sûnt domnii juraţi convinși, că Ioan Slavici ca autor al articolului, în urma cuprinsului seu punibil, s'a făcut culpabil de negligența îngrijirii datorite?
7. La cas că d-nii juraţi rěspund la întrebarea 1 și 3 cu **da!** la întrebarea 5 cu **nu!**, sûnt convinși că Cornel Pop Păcurar ca redactor responsabil s'a făcut culpabil de negligența îngrijirii datorite?

Apěrătorul Francisc **Frühbeck** reclamează în contra formulării întrebării prime, deoare-ce ea n'ar fi identică cu actul de acusare, pe când vice-procurorul **Tribus** susține consonanța întrebării cu actul de acusare. După aceea tribunalul deliberând scurt timp s'a hotărît pentru susținerea formulării.

Juraţii s'au retras apoi în odaia reservată pentru dînșii, de unde s'au întors în sală abia după aproape o oară întreagă de consultație. Președintele juraților, d-l profesor Iosif Konnerth enunță, că juraţii au negat întrebările 1, 4 și 5 și anume întrebarea 1 cu votare secretă, ear' întrebările 2 și 3 le-au afirmat. Căděnd prin urmare rěspunsul la întrebările eventuale 6 și 7, acusații Ioan Slavici și Cornel Pop Păcurar au fost **achitați.**

Cronică.

Ministrul-președinte Tisza în Viena s'a folosit, cum se exprimă organele oficioase, de ocasiunea presenței sale acolo spre a se presenta la toți domnii archiduci. Afară de aceea dl Tisza a avut conferențe lungi cu ministrul de externe contele Kálnoky, cu ministru-președinte austriac Taafe, precum și cu ceilalți ministri comuni și austriaci. A fost primit dl Tisza apoi în audiență mai lungă la principele de coroană și earăși la Maiestatea Sa. Cu un cuvênt ministru-președintele Ungariei are multe de a face în Viena. E ceva la mijloc . . . .

*

Balul reuniunii damelor germane din Sibiiu, pentru ajutorarea scoalei ev. de fetițe de aici, ținut în 2 Februarie, a avut o reușită splendidă. Sala spațioasă a noului edificiu, numit „Geselschaftshaus“ a fost mică pentru publicul săsesc, ce a participat în acea seară. Petrecerea a fost cât se poate de animată de asemenea și venitul, cum numai se poate aștepta dela un popor cu aspirațiuni culturale.

Splendoarea balului a fost în darea unui program ce representa un conduct de persoane costumate înfățoșând tradițiile poporului german cu nuanțele ei plăcute. Într'adevěr seara balului era transformată într'o poiană fermecătoare. Festivitatea de astăvară, din August era de astădată tradusă în miniatură. Un conduct alcătuit din 17 grupuri, fiecare representând tradiția și povestea originei sale din geniul poporului; fiecare grup avea favoritele sale, una mai încântătoare decât alta. Grupurile erau înșirate cu mult gust. Grupurile 1, 2, 7 și 15, înfrumsețe și imposanță au deșteptat admirațiunea tuturor. Nu puteai îndestul să admiri ce vii tradiții are popoporul german prin astfel de representări în poveștile sale. Câte un efect moral și bune impresiuni produce asupra privitorilor; și despre acte voiu să amintesc.

Toate aceste icoane vii sûnt scoase din tradițiile scumpe ale poporului german spre a le reînvia pe cale socială în memoria trunchiului seu aședat aici la hotarele Orientului. Mult a contribuit și va contribuì încă astfel de representări la viața lui națională intactă. Ne bucurăm mult că și-a susținut căci avem lipsă să fie aici în mijlocul nostru un popor ce totdeuna a avut aspirațiuni culturale. Oare noi n'am face bine să representăm cu astfel de ocasiuni ca și ei margaritarele poporului nostru? *X.*—

*

Prefect de poliție în Budapesta se va numì, după cum însciințează organe oficioase, primarul actual din Timișoara, dl Ioan de Török.

*

Deputații dietali sêrbesci țin mereu conferențe în Budapesta spre scopul înțelegerii în privirea atitudinei lor pe viitor. Oficioșii buciumaseră deja înainte cu câteva zile, că s'a ajuns acea înțelegere „pe basa legilor din vigoare.“ Acum organele oficioase, d. e. „Pester Lloyd“, vin să ne comunice, că vor mai fi de lipsă vreo două zile de conferențe pentru ca înțelegerea să se ajungă în sfîrșit „pe basa legilor din vigoare.“ Ciudată frasă! De ce nu „pe basa executării de astădi a legilor din vigoare“?!

*

Despre stările din Fiume scrie *„Nemzet“* următoarele: „În foi a fost în timpul din urmă adeseori vorba de certele, ce au isbucnit în Fiume între poporațiunea de acolo și organele guvernului unguresc. Precum audim, guvernul unguresc a avut deja de lung timp cunoscință despre stările aceste și s'a ocupat cu ele. Într'un consiliu de ministri, ce a avut loc acum vreo două săptămâni, s'a luat hotărîrea, ca cei doi consilieri ministeriali, cari au condus afacerile din Fiume, să fie puși în disponibilitate, respective să fie înlocuiți în Fiume prin alții“. Așa s'a administrat în Fiume, orașul atât de „patriotic“!

*

Președintele tribunalului reg. din Arad, Alexandru Nagy, fost vice-comite, a reposat.

*

Foc în Oradea-Mare. Fabrica mare de uleu și scrobeală a firmei budapestane Schlesinger & Comp. a ars în 2 Februarie n. după ameadi cu totul. Paguba e de preste 200.000 fl.

*

Ministerul de comerciu din România a înaintat în desbaterea camerei un proiect de lege asupra camerilor de comerciu și industrii. Acest proiect, ție „Curierul financiar“, e foarte apropiat cu cerințele și cu obiceiurile din țeară. El organisează camerile de comerciu pe piciorul pe care sûnt organisate în alte state.

*

Ateneu în Iași. Mai mulți cetățeni din Iași 'și-au propus, în vederea lipsei complete de ori-ce mișcare literară și artistică, de a înființa în acel oraș un Ateneu, în care să-și poată propaga ideile unii altora.

*

Societatea „Lumina“ pentru cultura Românilor din peninsula Balcanică anunță că Duminecă, 27 Ianuarie, va avè o întrunire la oarele două după ameadi în palatul Universității din Bucuresci.

La ordinea zilei sûnt:

1. O dare de seamă despre starea culturei Românilor din Turcia.
2. Alegerea a trei censori, ceruți de statute pentru constituirea societății.

Și alte cestiuni privitoare la mersul societății.

La această întrunire pot asista și persoane cari nu fac parte dintr'însa.

*

Linia ferată Bacău—Peatra fiind terminată, Marți 15 curent v. s'a predat direcției generale a căilor ferate române pentru punerea ei în exploatare.

*

Ocupațiunea italiană în Marea-roșie. Precum vaportează *„Rassegna“* din Roma, expediția italiană va debarca în Massaua, unde va arbora flamura italiană. O parte a trupelor merge apoi mai departe la Assab. Ocupațiunea italiană se va extinde dela Assab până la Suakim, unde în înțelegere cu Englitera va merge o a doua expediție, ce e deja pregătită de drum; se crede că ea va pleca Dumineca viitoare din Neapole.

Serviciul telegrafic al „TRIBUNEI“.

Budapesta, 4 Februarie n. Deputatul Orbán insinuă o interpelațiune privitoare la agitațiunile organelor românesci și nemțesci din părțile Ardelene în contra națiunii maghiare, precum și pentru ridicarea curții cu juraţi din Sibiiu, activate pe calea ordinațiunii. Interpelantul a mortivat interpelanțiunea sa înaintea închiderii ședinței.

Contingentul de recruți a fost votat definitiv. Proiectul de lege despre tutorat a fost primit în general și în special.

În casa magnaților s'au presentat în ședința de astădi proiectele de legi votate în casa deputaților.

Fiume, 4 Februarie n. Archiducele Iosif dimpreună cu familia a sosit aici.

Londra, 4 Februarie n. Ieri s'a arestat în Whitechapel un individ, despre care se ține, că ar fi luat parte la atentatul de dinamită din urmă și ar sta în legătură cu arestatul Cumingham.

LOTERIE.

Tragerea din 4 Februarie st. n.

Sibiiu: 75 58 26 35 18.

Bursa de Viena

din 3 Februarie st. n. 1885.

Rentă de aur ung. 6%	—.—
„ „ „ „ 4%	97.85
„ „ hârtie „ 5%	94.—
Împrumutul căilor ferate ung.	146.25
Amortisarea datoriei căilor ferate de ost ung. (1-a emisiune)	98.75
Amortisarea datoriei căilor ferate de ost ung. 2-a emisiune)	122.—
Amortisarea datoriei căilor ferate de ost ung. (3-a emisiune)	107.50
Bonuri rurale ung.	102.—
„ „ „ cu cl. de sortare	101.50
„ „ „ bănățene-timișene	101.50
„ „ „ cu cl. de sortare	101.—
„ „ transilvane	101.50
„ „ croato-slavone	101.—
Despăgubire pentru dijma ung. de vin	98.50
Împrumut cu premiu ung.	118.25
Losuri pentru regularea Tisei și Segedin	118.—
Rentă de hârtie austriacă	83.54½
„ „ argint austriacă	83.90
„ „ aur austriacă	106.60
Losurile austr. din 1860	—.—
Acțiunile băncei austro-ungare	874.—
„ „ de credit ung.	312.25
„ „ „ „ austr.	302.70
Argintul	—.—
Galbeni împărătesci	5.80
Napoleon-d'ori	9.77
Mărci 100 imp. germâne	60.35
Londra 10 Livres sterlinge	123.65

Bursa de Budapesta

din 3 Februarie st. n. 1885.

Renta de aur ung. 6%	—.—
„ „ „ „ 4%	98.—
„ „ hârtie „ 5%	94.—
Împrumutul căilor ferate ung.	146.—
Amortisarea datoriei căilor ferate de ost ung. (1-a emisiune)	98.50
Amortisarea datoriei căilor ferate de ost ung. 2-a (emisiune)	121.—
Amortisarea datoriei căilor ferate de ost ung. 3-a (emisiune)	107.—
Bonuri rurale ung.	102.—
„ „ „ cu cl. de sortare	101.25
„ „ „ bănățene-timișene	101.25
„ „ „ cu cl. de sortare	101.—
„ „ transilvane	101.75
„ „ croato-slavone	100.—
Despăgubire pentru dijma ung. de vin	93.75
Împrumut cu premiu ung.	119.—
Losuri pentru regularea Tisei și Segedin	118.25
Renta de hârtie austriacă	83.50
„ „ argint austriacă	83.90
„ „ aur austriacă	106.50
Losurile austr. din 1860	138.25
Acțiunile băncei austro-ungare	868.—
„ „ de credit ung.	313.25
„ „ „ „ austr.	303.—
Argintul	—.—
Scrisuri fonciari a le institut. de cred. și ec. „Albina“	101.78
Galbeni împărătesci	5.78
Napoleon-d'ori	9.76
Mărci 100 imp. germâne	60.30
Londra 10 Livres sterlinge	123.65

Director: **Ioan Slavici.**
Redactor responsabil: **Cornel Pop Păcurar**

Editura și tiparul Institutului tipografic, societate pe acții în Sibiiu, sub responsabilitatea lui **Michail Gerula.**